

QOTRUN NADA QO'LYOZMASINING ARAB NAHVIDAGI O'RNI

Jalolova Dildora Saydirahmon qizi

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti 1-kurs magistranti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Qotrun nada qo'lyozmasining arab nahvidagi o'rni va ahamiyati haqida so'z boradi.*

Kalit so'lar: *qotrun nada, qo'lyozma matn, gramatik sharh, «mug'isun nada».*

Qotrun nada ballis soda kitobi arab nahviga bag'ishlangan mo'tabar kitoblardan biri bo'lib, uning muallifi misrlik mashhur nahvchi olim Abdulloh ibn Yusuf ibn Hisham Al-Ansoriydir. Bu qo'lyozmani matni va sharhi ham aynan muallifning o'ziga tegishli.

Bu asarning qo'lyozmalari Saudiyaning Malik Saud universiteti va Quvaytning Avqof kutubxonasida saqlanadi. Qo'lyozmada muallifga tegishli asosiy matn va muallifning o'zining grammatik sharhlari keltirib o'tilgan.

Qotrun Nada arab nahviga oid qoidalar qisqa shaklda jamlangan majmua hisoblanadi. Sharh esa matn iboralari mazmunini tahlil qilish, ular bilan nima nazarda tutilganini tushuntirish va tafsilotlarni o'z ichiga oladi, va dalillarni keltiriladi. Kitob grammatik misollardan iborat.

Qotrun nada matni arab nahvida ko'p murojat qilinadigan matnlardan bo'lganligi uchun unga ko'plab sharhlar yozilgan. Ulardan

1. Ibn Hisham al-Ansoriyning o'zining sharhi
2. Alfakihiy tomonidan yozilgan «Mujibun nada» sharhi
3. Alxatib Ashsherbiniy tomonidan yozilgan «mug'isun nada» sharhlari mashhurdir.

Bu kitob o'rta bosqichidagi arab tili o'rganuvchilari uchun nahv masalalari, asosiy bo'limlari va uning umumiy qoidalari bilan yanada chuqurroq va har tomonlama tanishish imkonini beradi, Kitobni o'rganish orqali talaba tilni o'qishdagi, tushunishdagi xatoliklardan himoyalanaadi va tildagi qoidalarni yanada sayqallab, go'zal ko'rinishda qo'llashni o'rganadi.

Matni arab nahvi o'rganuvchilariga taqdim qilgan muallif Abdulloh ibn Ahmad ibn Abdulloh ibn Hishom Al-Ansoriy o'z zamonasining eng ilg'or nahvchi olimlaridan bo'lgan. Uning bu kitobi e'tirof etilgan kitoblardan bo'lib, ko'plab universitet va litseylar va o'quv qo'llanma sifatida keng qo'llaniladi.

Shu bilan birga bu matn ko'plab sharhlar bilan bir qancha davlatlarda nashr qilingan. Ayniqsa, Shayx Muhyiddin Abdul Hamid tomonidan tahrir qilingan nusxasi o'zining puxta tadqiqoti bilan mashhur bo'lgan.

Bu kitobga yuksak maqom bergan yana bir xususiyat Qotrun nada balkis soda matniga muallifning o'zi sharh yozganligidir. Chunki muallif matnda nima istayotganini, nima maqsad qilganini yaxshi biladi. shu bilan birga, muallif matnda ham

sharhda ham soddallashtirilgan qoidalar bilan arab nahviga oid qoidalarning eng saralarini keltirib o'tgan.

Muallifning 50dan oshiq arab nahviga oid kitoblari mavjud bo'lib. Ularning aksar qismi hozirgi kungacha o'z ahamiyatini yo'qotmagan va nashriyotlar tomonidan qayta qayta nashr qilinmoqda.

Eng mashhur asarlaridan «Mug'nil labib», «Avdohul masalik», «sharhush shuzuruz zahab» va «qotr un nada» kitoblaridir.

Arab tilining asosiy olimlaridan biri bo'lgan arab tili grammatikasiga oid kitob bo'lib, arab tilining asosiy olimlaridan biri bo'lgan arab tili grammatikasiga oid kitobdir.

Kitob bir xil muallifning asl nusxasi va tushuntirishidan iborat, shuning uchun asl nusxasi tana Qatr al-Nadava sharh bir xil tananing tushuntirishidir.

Bu o'quvchilarga Arab tilini o'rgatishda grammatik ma'lumotlardan biri hisoblanadi.

Tarkibi

Kitobga kitobga juda o'xshash grammatika boblarining aksariyati kiritilgan Oltin soyalar arablarning so'zlarini bilishda [ar] (Arabcha: D.), sarlavhalarni ayirish va joylashtirish jihatidan, lekin u unchalik batafsil emas, uni yaratadigan tarzda ta'limning o'rta bosqichlarida o'quvchi va o'quvchi uchun ko'proq mos keladi.

U Kalima bilan boshlanadi va Hamzat al-Vasl [ar] bilan tugaydi va grammatik qoidalar qisqacha shaklda umumlashtirilgan xulosa hisoblanadi va tushuntirish sobiq hisoblanadi

Qo'lyozmaning mashhur nusxalari

1. Saudiyadagi Malik Saud Universiteti 5478 raqamli qo'lyozma 55 varoqdan iborat. Qo'lyozma xattoti: Jadulloh ibn Abu Bakr ibn Latif hanafiya tegishli hijriy 977 yilda ko'chirilgan

2. Qatardagi Avqof kutubxonasi 136 sonli qo'lyozma 79varoqdan iborat. Qo'lyozma xattoti Yusuf abdur Rohman hijriy 1257-yilda ko'chirilgan.